

ПОВРЕДА АУТОРСКОГ И СРОДНИХ ПРАВА КОРИШЋЕЊЕМ ОНЛАЈН ПЛАТФОРМИ ЗА ДИРЕКТНУ РАЗМЕНУ САДРЖАЈА ИЗМЕЂУ КОРИСНИКА ИНТЕРНЕТА*

Популаризација онлајн илајформи за директну размену садржаја између корисника инјернета и њихово масовно коришћење за неовлашћену размену зашћених садржаја сјавили су на шест иосјојеће механизме аујорскојравне и сроднојравне зашћије. У вези са тим, иојавила су се бројна иијања која ираже одјовор. Предмет рада јесте ујраво анализа једној ијаквој иијања – иијања одређивања радњи иовреда аујорској и сродних ирава до којих може доћи ириликом коришћења онлајн илајформи за директну размену садржаја. Анализа иоказује које ијачно иовреде моју учинији корисници илајформи, а које иосредници који омоућавају функционисање тих илајформи. При иоме, указује се на одређене недоречености које се моју јавији ириликом ушврђивања иосјојања радње иовреде ирава код коришћења онлајн илајформи за директну размену садржаја.

Кључне речи: Аујорско ираво. – Сродна ирава. – Повреда ирава. – Онлајн илајформе за директну размену садржаја између корисника инјернета. – Инјернет иосредници.

1. УВОД

Последњих деценија развојем онлајн платформи за директну размену садржаја између корисника интернета (даље у тексту: платформе за директну размену садржаја) омогућена је размена садржаја на интернету у размерама које су раније биле незамисливе. Корисницима интернета пружена је могућност да коришћењем таквих онлајн платформи једноставно и брзо (некад за само неколико секунди) приступе и уживају у жељеним садржајима. У томе и лежи један од кључних разлога популаризације и омасовљавања њиховог коришћења. Иако су позитивне стране платформи за директну размену садржаја неспорне (на пример повећане могућности за културну размену, кому-

* Овај чланак представља прерађену (скраћену и ажурирану) верзију истоименог мастер рада, одбрањеног 15. јула 2014. године на Правном факултету Универзитета у Београду, у оквиру мастер студија права интелектуалне својине. Ментор при изради рада био је проф. др Душан В. Поповић, а одбрањен је пред комисијом у саставу: проф. др Слободан М. Марковић и проф. др Душан В. Поповић.

никацију и друге), негативна страна је то што се оне у највећем броју случајева користе за неовлашћену размену садржаја заштићених ауторским правом и сродним правима. Такво стање ствари отвара бројна питања у вези са ауторскоправном и сродноправном заштитом од повреда права учињених коришћењем тих платформи. Нека од тих питања су: а) које тачно радње корисника онлајн платформи за директну размену садржаја могу бити оквалификоване као радње повреде ауторског и сродних права?; б) да ли и посредници такође могу бити одговорни за повреду права учињену помоћу тих платформи, а не само корисници; в) како на ефикасан начин открити учињене повреде права и њихове учиниоце имајући у виду природу комуникације у онлајн окружењу коју карактеришу масовност и анонимност; г) како предупредити и санкционисати масовне повреде права које се чине путем платформи?; д) да ли интернет посредници треба активно да учествују у спречавању таквих повреда права и друга повезана питања. Теоретичари и практичари који се баве ауторским правом и сродним правима, већ скоро две деценију, покушавају да изнађу одговоре на наведена питања.

У раду ћемо се усредсредити само на једно питање које се овде јавља и то питање одређивања опсега потенцијалних радњи повреде ауторског и сродних права¹ код коришћења предметних платформи. Циљ рада је да покуша да укаже које тачно радње учињене приликом коришћења онлајн платформи за директну размену садржаја, а нарочито коришћењем бит-торент платформи (енгл. *BitTorrent platforms*), могу бити оквалификоване као радње повреде ауторског и сродних права и ко чини те радње.² Фокус рада је на праву Србије, уз нарочит осврт на значајније примере судске праксе страних судова.

Полазећи од назначеног циља, рад је структурисан у три целине. На почетку се налази кратак приказ начина функционисања онлајн платформи за директну размену садржаја генерално, а посебно бит-торент платформи. У оквиру тог дела прави се разлика између субјеката који директно учествују у таквој онлајн размени садржаја – корисника платформи, те субјекта који омогућавају ту размену – посредника. У складу са тако установљеном поделом, у другом делу рада се анализира повреда ауторског права и сродних права која може бити учињена од стране корисника онлајн платформи за директну размену садржаја, док се трећи део бави улогом посредника у таквој повреди.

- 1 За потребе овог рада се под појмом повреде сродних права мисли на повреду права интерпретатора, права произвођача фонограма, права произвођача видеограма, права произвођача емисије, права произвођача базе података и права првог издавача слободног дела, ако другачије није наглашено.
- 2 Интересовање рада је усмерено на грађанскоправне аспекте радње повреде ауторског и сродних права коришћењем онлајн платформи за директну размену садржаја, па ће по страни бити остављена евентуална казнена одговорност која се овде може јавити.

2. ОНЛАЈН ПЛАТФОРМЕ ЗА ДИРЕКТНУ РАЗМЕНУ САДРЖАЈА ИЗМЕЂУ КОРИСНИКА ИНТЕРНЕТА

2.1. Начин функционисања

Коришћење онлајн платформи за директну размену садржаја (енгл. *peer to peer file sharing platforms*) представља један од начина размене садржаја на интернету. Специфичност платформи за директну размену садржаја јесте то што оне омогућавају корисницима интернета да размењују садржаје, похрањене у меморијама својих рачунара, непосредно међу собом, без или уз ограничену улогу централног – наменског сервера на који се постављају садржаји за преузимање. Оне почивају на успостављању *P2P* интернет мреже (енгл. *peer to peer network*, скраћено *P2P*) између корисника интернета који размењују садржаје.³ Размена у оквиру *P2P* интернет мреже одступа од класичне структуре размене на интернету по принципу клијент-сервер (корисник-клијент преузима садржај похрањен на серверу). Код *P2P* интернет мреже, помоћу посебних технологија, омогућава се непосредан контакт између корисника и директна размена садржаја међу њима. Корисник интернета који се укључи у *P2P* интернет мрежу по правилу пристаје да се одређени садржаји похрањени у меморији његовог рачунара (у форми датотека), помоћу посебних рачунарских програма, учине доступним за претраживање и преузимање другим корисницима у мрежи. На тај начин се у кориснику интернета кумулирају: улога клијента, када претражује и преузима датотеке, улога сервера, када се преузимају датотеке из меморије његовог рачунара, као и улога *peer*-а, када се чине обе те радње.⁴ Треба додати, да саме технологије (рачунарски програми), које омогућавају функционисање *P2P* интернет мрежа, углавном имају улогу пуког преносиоца размене, те да је контрола размене (поготово њеног садржаја) по правилу у потпуности у рукама корисника.

Популаризација употребе онлајн платформи за директну размену садржаја везује се за почетак рада онлајн платформе *Napster* у јуну 1999. године. *Napster* је омогућавао корисницима да директно међу собом размењују аудио записе који су били похрањени у меморијама њихових рачунара. Корисници су се међусобно повезивали посредством *Napster* веб-сајта на коме су се налазили база података о свим корисницима платформе и о аудио записима на њиховим рачунарима, као и претраживач те базе. Уношењем имена извођача или назива песме у претраживач, корисник би добио листу свих аудио записа доступних за преузимање и

3 У литератури из области информационих технологија на српском језику енглески термин *P2P* мреже се не преводи, те ће се и у овом раду користити у изворном облику (слободан превод на српски био би „исти са истим” или „сваки са сваким”). Вид. Дејан Симић, *Основе информационо комуникационих технологија*, Факултет организационих наука Универзитета у Београду, Београд 2011, 106–152.

4 Felix Oberholzer-Gee, Koleman Strumpf, „File Sharing and Copyright”, *Innovation Policy and the Economy-Chicago Journals* 10(1)/2010, 19–24.

требало је само да кликне мишем на жељени запис како би отпочео преузимање помоћу посебног *Napster* рачунарског програма. Размена аудио записа се одвијала искључиво између корисника, који су у том тренутку били онлајн, тако да аудио записи никад нису били смештени на *Napster*-овом серверу. Због своје зависности од централног сервера (*Napster* веб-сајта) на коме се налазила база података о корисницима и датотекама доступним за размену са претраживачем, *Napster* платформа се често означава као централизована онлајн платформа за директну размену садржаја. Развој онлајн платформи за директну размену садржаја је након *Napster*-а ишао у правцу децентрализације размене на тим платформама, односно умањивања зависности од централног сервера и заштите анонимности свих учесника у размени. Разлози за такав правац развоја се донекле могу тражити у проблемима са којима се *Napster* суочавао због спора покренутог против њега због повреде ауторског права (више видети у наставку). Касније генерације платформи које су појављивале након *Napster*-а биле су, по правилу, или у потпуности децентрализоване (функционисале су у потпуности без централног сервера) или хибридне,⁵ а углавном и са унапређеним системима заштите анонимности учесника. Такво су почетком 2000-их година развијене познатије платформе као што су *Grokster*, *Gnutella*, *KaZaA*, *Freenet*, а нове платформе се развијају и данас.⁶ Ипак, може се рећи да је најпопуларнија од каснијих платформи бит-торент технологија за директну размену садржаја између корисника интернета која се појавила још 2001. године и убрзо након тога постала најкоришћенија технологија те врсте. Због тога ће њој у раду бити посвећена посебна пажња.

Бит-торент платформе су засноване на бит-торент комуникационом протоколу који омогућава значајно бржу размену у односу на претходне платформе. Иако је сам поступак размене помоћу ових платформи изузетно сложен, за крајњег корисника њихово коришћење је крајње једноставно. Корисник интернета треба само да предузме неколико корака како би дошао до жељеног садржаја. Први корак јесте да корисник инсталира на свом рачунару посебан рачунарски програм – бит-торент клијент (енгл. *Bit-torrent client*) који се бесплатно може преузети на интернету. Затим треба да оде на неки од веб-сајтова на којима се налазе претраживачи дот-торент датотека (енгл. *.torrent files*). Дот-торент датотеке су посебна врста датотека које садрже само одређене метаподатке неопходне за размену датотека са садржајем путем бит-торент платформи (оне не садрже тражене аудио, видео, текстуалне и друге записе).

-
- 5 Код децентрализованих платформи због недостатка централног сервера, сви корисници директно међусобно комуницирају и размењују садржаје (по принципу упућивања захтева и одговора на те захтеве). Хибридне платформе садрже елементе оба претходна модела платформи и за њих је карактеристично постојање тзв. супер чворова (енгл. *super nodes*) – рачунара корисника платформе који донекле преузимају улогу централног сервера.
- 6 Sherri Mabry Gordon, *Downloading Copyrighted Stuff From the Internet: Stealing Or Fair Use?*, Enslow Publishers, Inc., Berkeley Heights 2005, 20–25.

Њихова функција јесте да рачунарском програму бит-торент клијенту дају довољно података да се повеже у одговарајућу мрежу корисника који размењују жељени садржај. Помоћу претраживача корисник треба да пронађе одговарајућу дот-торент датотеку која се односи на садржај који жели да преузме (потребно је само да унесе у претраживач наслов или делове наслова тражене песме, филма, видео игре и слично) и потом да преузме ту дот-торент датотеку (за то је углавном довољан један клик). Преузимањем дот-торент датотеке углавном се аутоматски активира бит-торент клијент на рачунару корисника и почиње преузимање жељеног садржаја, односно размена. Од тог тренутка корисник само треба да сачека да се размена заврши и није потребно да предузима додатне радње. Због такве једноставности коришћења корисници најчешће нису у потпуности упознати како сам поступак размене садржаја помоћу бит-торент платформи функционише и колико је комплексан. Овде ћемо га описати у кратким цртама.

Поступак размене садржаја помоћу бит-торент платформи се може упоредити са слагањем слагалице, јер се датотеке са садржајем размењују у деловима и „слажу” у меморијама рачунара корисника. Наиме, по преузимању дот-торент датотеке рачунарски програм бит-торент клијент користи податке из те датотеке како би се повезао у мрежу корисника који размењују делове датотеке/а са садржајем. Та мрежа корисника који међусобно размењују појединачни садржај (који се може састојати из једне или више датотека – фолдера) се зове сворм (енгл. *swarm*). Иницијални учесник сворма јесте корисник интернета који је креирао дот-торент датотеку (помоћу бит-торент клијента) и поставио је на интернет са намером да одређени садржај смештен у меморији свог рачунара учини доступним другима путем бит-торент платформи. Дот-торент датотека служи као „путоказ” до сворма, односно меморија рачунара учесника у сворму. У оквиру сворма сви корисници преузимају једни од других делове датотека са садржајем чиме се повећава брзина размене, јер се датотеке не преузимају само од једног корисника. Додатно, сви корисници из сворма истовремено преузимају (енгл. *download*) делове датотека који им недостају и по правилу одашиљу (енгл. *upload*) већ преузете делове у сворм другим корисницима. Тако, чим бит-торент клијент преузме први део одређене датотеке он истовремено отпочиње и да га одашиље у сворм, и тако са сваким следећим делом, све док не преузме датотеку у целости, када наставља само да одашиље њене делове.⁷ Крајњи циљ јесте да сваки корисник из сворма састави целу датотеку као „слагалицу” у меморији свог рачунара. Састављање целе датотеке је неопходно јер су делови који се размењују самостално не-

7 Корисник платформе који је преузео целу датотеку са садржајем и само одашиље датотеку назива се *seeder*, корисник који преузима и одашиље делове датотеке подједнаком брзином назива се *peer*, а онај који преузима датотеку, а одашиље знатно мањом брзином назива се *leecher*. Kurose, Keith Ross, *Уређивање рачунара: од врха ка дну*, СЕТ Computer Equipment and Trade, Рачунарски факултет – Portalibris, Београд 2014, 144–151.

употребљиви.⁸ Старије верзије бит-торент платформи ослањале су се на помоћ наменског сервера тзв. трекера – пратиоца (енгл. *tracker*). Такав сервер је поседовао податке о свим корисницима из сворма које је достављао сваком новом бит-торент клијенту који се са њим повеже, како би му омогућио да приступи сворму. На тај начин трекер је олакшавао повезивање корисника у сворм. Новије верзије бит-торент платформи користе тзв. магнетне линкове којим омогућавају директно повезивање корисника у сворм и без трекера.⁹ Предочени систем размене омогућава да на стотине, хиљаде корисника учествује истовремено у размени једног појединачног садржаја. Штавише, већи број корисника у сворму повећава брзину размене, јер већи број лица одашиље делове датотеке на мрежу. Брзина преузимања садржаја помоћу бит торент платформи се мери у минутима, па чак и у секундама, што их је учинило изузетно популарним.¹⁰

Проблем са бит-торент платформама, карактеристичан и за друге онлајн платформе за директну размену садржаја, јесте то што се оне у највећем броју случајева користе за неовлашћену размену заштићених ауторских дела и предмета сродних права. То их је и ставило под лупу ауторског и сродних права. Не треба ипак заборавити да коришћење бит-торент платформи, као ни других сличних платформи само по себи не представља повреду ауторског и сродних права. Оне су само средство помоћу којих се повреде учестало врше.¹¹

2.2. Учесници у размени

На основу изложеног приказа начина функционисања онлајн платформи за директну размену садржаја можемо приметити да постоје две групе учесника у размени садржаја која се одвија помоћу предметних платформи. Прву групу чине корисници платформи – непосредни учесници у размени, а у другој групи су посредници који пружајући своје

8 *Ibid.* У неким случајевима делови датотека који се размењују путем бит-торент платформи могу бити самостално употребљиви. Како су ти случајеви ретки неће бити анализирани у раду.

9 Занимљив опис рада бит-торент платформи је дао аустралијски суд у предмету *Roadshow Films Pty Ltd and Ors v iiNet Limited* правећи аналогију посматране платформе са пиратством у коме датотека која се размењује представља благо, бит-торент клијент брод, дот-торент датотеке мапу са благом, а интернет страница *the Pirate Bay* која обезбеђује бесплатне мапе са благом је мудри старац који помаже приликом тумачења мапе. Федерални суд Аустралије, *Roadshow Films Pty Ltd and Ors v iiNet Limited*, предмет бр. [2010] FCA 24, 4. фебруар 2010, § 70, <http://www.austlii.edu.au/au/cases/cth/FCA/2010/24.html> (12.12.2019).

10 Треба напоменути да бит-торент технологије стално напредују омогућавајући нове облике искоришћавања садржаја на интернету, као што је бит-торент стриминг.

11 Тако, према незваничним подацима најпреузиманија датотека уз помоћ бит-торент платформе у 2013. години је датотека са музичким делима у јавном домену. Вид. *TorrentFreak, And the Most Downloaded Torrent of 2013 is... Completely Legal*, <http://torrentfreak.com/and-the-most-downloaded-torrent-of-2013-is-completely-legal-140116/> (12.12.2019).

услуге омогућавају корисницима употребу платформи – посредни учесници у размени. За функционисање онлајн платформе за директну размену садржаја између корисника интернета потребна су најмање три лица и то два корисника интернета и један посредник који ће омогућити приступ интернету и пренос садржаја. Међутим, већина онлајн платформи те врсте захтева учешће много већег броја лица, како корисника, тако и посредника.

Правни положај свих корисника платформи, а ни свих посредника у вези са коришћењем предметних платформи није увек исти. Тако, могу се разликовати најмање две групе корисника платформи. Корисници из прве групе садржај смештен у меморији својих рачунара, путем ових онлајн платформи, чине доступним другима за преузимање, док корисници из друге групе само преузимају жељени садржај. Додатно, код хибридних платформи неки корисници преузимају и поједине функције централног сервера. Такве разлике међу корисницима имплицирају њихов различит правни положај. Разлике у улогама посредника у размени, а самим тим и њиховог правног положаја у односу на размену посредством анализираних платформи су још израженије. То се нарочито види код бит-торент платформи где различити посредници предузимају активности које обухватају: обезбеђивање бит-торент клијента, приступ дот-торент датотекама, услуге трекера, а у крајњој линији и пренос података на интернету. По логици ствари, јасно је да све те радње посредника не повлаче за собом исти ниво одговорности за могућу повреду ауторског и сродних права учињену путем посматраних платформи. У наставку ће подробније бити испитана улога како корисника платформи, тако и посредника у радњи повреде ауторског и сродних права учињеној коришћењем онлајн платформи за директну размену садржаја.

3. ПОВРЕДА АУТОРСКОГ И СРОДНИХ ПРАВА ОД СТРАНЕ КОРИСНИКА ОНЛАЈН ПЛАТФОРМИ ЗА ДИРЕКТНУ РАЗМЕНУ САДРЖАЈА

Повреда ауторског и сродних права представља скривљену противправну радњу усмерену против заштићених личних и/или имовинских интереса носила тих права. Због сложености и унутрашње некохерентности ауторског и сродних права, која се огледа у већем броју овлашћења различите правне природе садржаних у тим правима, као и због специфичности њихових предмета заштите и сама радња повреде ауторског и сродних права је комплексан појам. Можемо уочити неколико облика радње повреде ауторског и сродних права које познаје Закон о ауторском и сродним правима Србије (у даљем тексту: ЗАСП). Прво, повреда ауторског и сродних права постоји у случајевима када неко лице неовлашћено предузме било коју од радњи обухваћених искључи-

вим овлашћењима носиоца ауторског или сродног права (тзв. непосредна повреда).¹² Друго, повреда права ће постојати и у случајевима извршења неке од радњи изричито прописаних у закону којима се прикрива, олакшава, омогућава или припрема непосредна повреда права (тзв. посредна повреда).¹³ Треће, повреда права ће постојати када неко лице поступи супротно неком од релативних (неискључивих) овлашћења из садржине ауторског и сродних права (на пример не плати одговарајућу накнаду или не изврши одређену обавезу према носиоцу права коју је дужан извршити по закону).

Пре него што се крене у даљу анализу, овде треба разјаснити однос између радње повреде ауторског права и радње повреде сродних права и то пре свега разлог њиховог јединственог дефинисања у закону и у теорији. Разлог јединственог дефинисања радњи повреде тих права, иако се ради о засебним правима интелектуалне својине, која се по много чему разликују (првенствено по субјекту и предмету заштите) лежи у чињеници да предмет сродноправне заштите настаје најчешће као резултат радњи усмерених на економско коришћење ауторских дела (на пример приликом извођења музичког дела, као и снимања музичког дела). Управо због тога, сваки облик коришћења тако насталог предмета сродноправне заштите је истовремено и облик коришћења ауторског дела, а и повреда тако насталих сродних права истовремено представља и повреду ауторског права. Ипак, то никако не значи да постојање повреде ауторског права увек подразумева повреду неког сродног права и обрнуто.

Како су платформе за директну размену садржаја „неутралне” технологије, њихово коришћење само по себи не представља повреду ауторског и сродних права (видети напред). Да би уопште дошло до повреде ауторског и сродних права коришћењем платформи за директну размену садржаја јесте да се те платформе користе за неовлашћену размену заштићеног ауторског дела, односно предмета сродног права. У таквим ситуацијама јавља се питање које тачно радње повреде ауторског и сродног права могу да изврше корисници платформи? У наставку поглавља биће приказане три радње непосредне повреде права од стране корисника платформи до којих најчешће може доћи и то: неовлашћено умножавање, неовлашћено интерактивно чињење доступним јавности и неовлашћено стављање у промет предмета ауторскоправне, односно сродноправне заштите. Приликом приказа тих радњи повреде, посебно

12 Слободан М. Марковић, Душан В. Поповић, *Право интелектуалне својине*, 6. издање, Правни факултет Универзитета у Београду, Београд 2018, 262–263.

13 *Ibid.*, 263–266. Закон о ауторском и сродним правима Србије не познаје терминологију, нити поделу на непосредну и посредну повреду, али је ова подела прихваћена у теорији и одговара начину и систематизацији норми у самом закону. Вид. Закон о ауторском и сродним правима – ЗАСП, *Службени гласник РС*, бр. 104/2009, 99/2011, 119/2012, 29/2016 – одлука УС и 66/2019, чл. 204, 208 и 208а.

ће се узети у обзир корисник бит-торент платформи, будући да су те платформе најкоришћеније.

Наравно, могући су и другачији сценарији у којима корисници платформи на друге начине повређују ауторско право и сродна права, али због ограниченог обима рада, они неће бити предмет детаљније анализе (примера ради повреде личноправних овлашћења аутора и интерпретатора, различити облици посредне повреде права и други).

3.1. Неовлашћено умножавање предмета заштите

ЗАСП изричито гарантује носиоцима права искључиво овлашћење на умножавање ауторског дела/предмета сродног права. Према слову ЗАСП носилац ауторског права, односно сродног права је искључиво овлашћен да другоме дозволи или забрани бележење и умножавање свог дела/предмета сродног права у целости или делимично, било којим средствима, у било ком облику, на било који трајни или привремени, посредни или непосредни начин.¹⁴ Тако широко одређење овлашћења на умножавање је глобални стандард и има своје утемељење у самој Бернској конвенцији за заштиту уметничких и књижевних дела (даље: Бернска конвенција), као кровној међународној конвенцији за ауторско право.¹⁵ Овлашћење на умножавање је Бернском конвенцијом (тачније њеним изменама са почетка 70-их година 20. века) постављено тако да обухвати што већи број круг радњи – „репродуковање...без обзира на који начин и у ком облику”.¹⁶ Циљ таквог приступа у Бернској конвенцији био је установљавање дефиниције овлашћења на умножавање ауторских дела која ће моћи на адекватан начин да заштити ауторе и да остане релевантна у времену константног развоја нових, ефикаснијих и бржих технологија за умножавање ауторских дела. Може се рећи да се у томе успело, јер тако широко постављено овлашћење на умножавање ауторских дела данас у потпуности штити носиоце права (можда чак и превише) од коришћења њихових дела на интернету.

Из наведеног јасно произлази да пошто носилац ауторског права, односно сродног права има искључиво овлашћење да предузима било коју радњу умножавања ауторског дела/предмета сродног права, ниједно треће лице не може предузети те радње без његове сагласности. Другим речима, како би неко лице легално извршило било коју радњу ум-

14 ЗАСП, чл. 20, ст. 1. (сходно се примењује и на сродна права). Одредба српског закона је прописана по угледу на одредбу чл. 2 Директиве 2001/29/ЕЗ Европског парламента и Савета од 22. маја 2001. године о хармонизацији одређених аспеката ауторског права и сродних права у информационом друштву, *Службени лист ЕЗ*, бр. L 167, 22. јун 2001. (даље у фуснотама: Директива о информационом друштву).

15 Закон о ратификацији Бернске конвенције за заштиту књижевних и уметничких дела, *Службени лист СФРЈ*, бр. 14/75 и *Службени лист СФРЈ – Међународни ујовори*, бр. 4/86 – уредба, чл. 9.

16 Paul Goldstein, Bernt Hugenholtz, *International Copyright Principles, Law and Practice*, Oxford University Press, Oxford 2010, 300–303.

ножавања предмета заштите, потребно је да за то прибави овлашћење од одговарајућег носиоца прва. Изузетак су ситуације у којима постоје услови за позивање на примену ограничења тог овлашћења (видети у наставку).

Питање на које овде треба да се одговори јесте да ли и у којим тачно ситуацијама корисници платформи за директну размену садржаја врше радње обухваћене предметним овлашћењем носиоца права када путем тих платформи међусобно размењују предмете ауторскоправне и сродноправне заштите? Две радње до којих по правилу долази приликом такве размене јесу преузимање садржаја са интернета и одашиљање садржаја на интернет. При томе, код неких платформи за директну размену садржаја, као што су бит-торент платформе, сваки корисник углавном истовремено садржаје и преузима са интернета и одашиље на интернет, док код других један део корисника преузима садржаје са интернета, а други одашиље садржаје на интернет. У сваком случају, обе те радње се могу оквалификовати као радње умножавања предмета заштите.¹⁷

Преузимање предмета заштите са интернета представља радњу умножавања у смислу ауторског и сродних права будући да долази до бележења (прављења нове копије) преузетог садржаја у меморији рачунара корисника платформе.¹⁸ При томе, умножавање ће постојати и када је преузет део ауторског дела или предмета сродног права. Није неопходно да је заштићени садржај преузет у целости.

Последње, ипак захтева додатну напомену код размене путем бит-торент платформи. Наиме, како код онлајн размене помоћу бит-торент платформи корисник из сворма преузима делове датотеке са заштићеним садржајем који су самостално неупотребљиви док се не састави цела датотека, спорно је питање тренутка извршења радње умножавања предмета заштите. Да ли је то тренутак када је преузет са онлајн мреже први неупотребљиви део датотеке или тренутак када је преузета цела датотека (тренутак од ког се може употребљавати садржај)? Ако језички тумачимо правило ЗАСП о овлашћењу на умножавање чини се да има основа да се сматра да је до неовлашћеног умножавања дошло већ у тренутку преузимања првог дела датотеке са заштићеним садржајем, јер и делимично умножавање представља умножавање у смислу ЗАСП. Међутим, такво тумачење се не може прихватити без одређене резерве. Питање које се овде отвара јесте да ли се преузимање – умножавање дела датотеке са заштићеним садржајем који је самостално неупотребљив (из њега се не може сазнати заштићени садржај) може квалификовати

17 Обе те радње подразумевају настанак привремених копија садржаја (на рачунару корисника и наменским серверима) као резултата процеса онлајн преноса, али то најчешће не имплицира повреду права. Душан Поповић, „Повреде ауторског права и сродних права на сајтовима за размену аудио и видео записа, путем коришћења онлајн видео игара и на блогovima”, *Правни животи* 11/2012, 790.

18 С. М. Марковић, Д. В. Поповић, 60–61.

као делимично умножавање ауторског дела, односно предмета сродног права? То питање додатно долази до изражаја код преузимања садржаја заштићеног ауторским правом, с обзиром да се ауторскоправна заштита односи само на оригиналне елементе ауторског дела, те постоји становиште да се искључиво право умножавања ауторског дела односи само на умножавање оригиналних делова ауторског дела (док су неоригинални делови слободни за умножавање). Потоње становиште потврдио је и Суд правде Европске уније у предмету *Football Association Premier League Ltd and Others*,¹⁹ у вези са тумачењем члана 2 Директиве о информационом друштву²⁰ (који је у суштини истоветан члану чл. 20, ст. 1 ЗАСП), када је заузео став да се искључиво право умножавања проширује само на делове ауторског дела који садрже елементе који представљају израз интелектуалне творевине аутора. Изложено становиште доводи у питање одрживост схватања, да је радња делимичног умножавања извршена приликом преузимања првог неупотребљивог дела датотеке са заштићеним садржајем помоћу бит-торент платформе. Како истичу противници тог схватања, оно је неодрживо јер се преузети делови датотеке са заштићеним садржајем не могу прочитати на рачунару корисника.²¹ Тренутно, упоредноправно гледано ни у науци, а ни у судској пракси није заузет једнозначан став о предметном питању.²² Прихватање става да нема умножавања заштићеног садржаја док се не преузму сви делови датотека би овде значајно отежало доказивање по-

19 Суд правде Европске уније, *Football Association Premier League Ltd and Others v QC Leisure and Others, Karen Murphy v Media Protection Services Ltd*, спојени предмети бр. С-403/08, С-429/08, одлука од 4. октобара 2011, § 153–159. Вид. и Суд правде Европске уније, *Infopaq International A/S v Danske Dagblades Forening*, предмет бр. С-5/08, одлука од 16. јула 2009. и Connor Moran, „How Much is Too Much? Copyright Protection of Short Portions of Text in the United States and European Union After Infopaq International A/S v. Danske Dagblades”, *Washington Journal of Law, Technology & Arts* 6/2011, 247–258.

20 Директива о информационом друштву, чл. 2.

21 У том смислу вид. Christian Solmecke, Jan Bärenfänger, „Urheberrechtliche Schutzfähigkeit von Dateifragmenten: Nutzlos = Schutzlos”, *Multimedia und Recht: MMR, Zeitschrift für Informations-, Telekommunikations- und Medienrecht* 9/2011, 567–573, као и LG Frankenthal: Kein Urheberrechtsverstoß, wenn bei Filesharing nicht die ganze Datei, sondern nur ein Fragment übertragen wird, LG Frankenthal, Urteil vom 11.08.2015, Az. 6 O 55/15, <http://www.damm-legal.de/tag/landgericht-frankenthal>, 14. децембар 2019. (даље у фуснотама: Пресуда LG Frankenthal).

22 У пракси судова у Сједињеним Америчким Државама (даље у тексту: САД) став поводом овог питања је био уједначен (да постоји умножавање) све до одлуке Суда за централни дистрикт Калифорније у предмету *Ingenuity 13 LLC v. Doe* (бр. 2:12-cv-08333-ODW-JC, 2013 WL 765102) којом је суд утврдио да преузимање само дела датотеке са ауторским делом помоћу бит-торент платформе не представља радњу умножавања. Ипак, овде, треба имати у виду да се делимично умножавање ауторског дела у праву САД-а иначе рестриктивније тумачи него у праву Европске уније, јер се захтева да умножени део у значајној мери буде сличан ауторском делу. Joshua A. Druckerman, „The Uncertifiable Swarm: Why Defendant Class Actions and Mass Bit-torrent Copyright Litigation Don't Mix”, *New York Law School Law Review* 58/2013–2014, 937 фн. 39.

вреда права. Иако се такав став чини као утемељен, упитно је да ли ће га већина судова подржати, посебно ако узмемо у обзир до сада преовлађујућу праксу екстензивног циљног тумачења правила у циљу заштите интереса носилаца права, али није ни незамисливо. Чак и да се такав став прихвати, отвара се питање како онда оквалификовати радњу неовлашћеног преузимања неупотребљивог дела датотеке помоћу бит-торент платформи? Да ли ће она тада бити безначајна за ауторско право и сродна права или пак не?

Друга радња корисника платформи за директну размену садржаја која представља радњу умножавања у смислу ауторског и сродних права јесте одашиљање заштићеног садржаја на интернет. Како би уопште дошло до радње одашиљања потребно је да се направи копија заштићеног садржаја која ће се одаслати (послати) другом кориснику платформе који жели да преузме тај садржај. Стога, јасно је да ту постоји умножавање.²³ Специфичност радње одашиљања код платформи за директну размену садржаја, под условом да су јавне, јесте то што она истовремено представља и радњу обухваћену искључивим овлашћењем на интерактивно чињење дела доступним јавности из садржине ауторског и сродних права (о томе више у наставку). Све напред речено у вези са преузимањем делова заштићених садржаја, па и путем бит-торент платформи, важи и код радње одашиљања на интернет.²⁴

Надаље, пошто смо детерминисали радње корисника платформи за директну размену садржаја које представљају извршење радње умножавања предмета заштите, као логично намеће се питање: да ли се корисници платформе овде могу позвати на ограничење (суспензију) тог овлашћења у виду права физичких лица да умножавају објављене примерке предмета заштите за личне и некомерцијалне сврхе без дозволе носиоца права и без плаћања накнаде? Треба додати да се ово питање може поставити само када се платформе користе за размену оних врста ауторских дела и предмета сродних права за која то ограничење важи, као што су на пример филмска дела и музичка дела. Његово постављање је сувишно код размене ауторских дела као што су рачунарски

23 С. М. Марковић, Д. В. Поповић, 61.

24 Овде треба напоменути и ситуацију креирања, постављања на интернет и преузимања са интернета дот-торент датотека које су неопходне за размену путем бит-торент платформи. Дот-торент датотеке садрже само мета-податке тако да оне углавном остају ван ауторскоправне и сродноправне заштите. Мада, како дот-торент датотеке садрже назив датотеке са ауторским делом, најчешће истоветан наслов ауторског дела из датотеке, могуће је замислити ситуацију у којој је тај наслов ауторског дела у довољној мери оригиналан да представља самостално ауторско дело за себе. Тада би постојало неовлашћено умножавање ауторског дела приликом чињења сваке од три наведене радње. Поред умножавања, тада би приликом постављања дот-торент датотеке на интернет постојало и неовлашћено интерактивно чињење дела доступним јавности због дуалног карактера радње постављања. Gaetano Dimita, „Six characters in search of infringement: potential liability for creating, downloading, and disseminating .torrent files”, *Journal of Intellectual Property Law & Practice* 6/2012, 467–469.

програми, базе података, писана дела у обиму целе књиге (осим када су примерци књиге распродати најмање две године) и нотни записи код којих ЗАСП изричито искључује примену тог ограничења.²⁵ Одговор на питање могућности примене наведеног ограничења, зависи од тога да ли је заштићени садржај који је предмет размене легално произведен, односно постављен на интернет. Ако јесте, онда ће се ограничење применити, а ако није, неће бити места за његову примену.²⁶ Како су примерци заштићеног садржаја који се размењују путем платформи за директну размену садржаја најчешће нелегално настали, ретке су ситуације када се корисници платформи могу позвани на право да умножавају предмете заштите у личне и некомерцијалне сврхе.

Да сумирамо, коришћење платформи за директну размену садржаја по правилу подразумева да њихови корисници изврше радњу преузимања са интернета или радњу одашиљања садржаја на интернет или обе те радње. Назначене радње представљају радње умножавања у смислу ауторског и сродних права. Како корисници, који путем онлајн платформи за директну размену међусобно размењују предмете заштите, у највећем броју случајева немају сагласност носилаца права за вршење тих радњи, нити се могу о позвати на примену неког од ограничења права, наведене две радње се чине неретко неовлашћено што доводи до повреде права.

3.2. Неовлашћено интерактивно чињење предмета заштите доступним јавношћу

Носилац ауторског права, односно сродног права има искључиво право да другом забрани или дозволи јавно саопштавање предмета заштите жичним или бежичним путем на начин који омогућава појединцу индивидуалан приступ предмету заштите са места и у време које он одабере.²⁷ То искључиво овлашћење се скраћено означава као овлашћење на интерактивно чињење предмета заштите доступним јавношћу. Овлашћење на интерактивно чињење предмета заштите доступним јавношћу је настало као одговор на развој технологије интерактивних

25 ЗАСП, чл. 46, ст. 1 и 3. Вид. Видоје Спасић, „Упоредноправни аспект ограничења овлашћења на умножавања ауторских дела за приватне потребе”, *Зборник радова Правног факултета у Нишу* XLIII/2003, 265–268.

26 ЗАСП изричито не прописује да примерак ауторског дела мора бити овлашћено умножен да би се примењивало предметно ограничење, али то произлази из саме суштине ограничења. Слободан М. Марковић, *Право интелектуалне својине и информационо друштво*, Службени гласник, Београд 2014, 151 фн. 278. Вид. и Okeschukwu Benjamin Vincents, „When Rights Clash Online: The Tracking of P2P Copyright Infringements Vs. the EC Personal Data Directive”, *International Journal of Law and Information Technology* 3/2007, 279–280. Истог је становишта и Суд правде Европске уније. Суд правде Европске уније, *ACI Adam BV and Others v Stichting de ThuisKopie, Stichting Onderhandeligen ThuisKopie vergoeding*, предмет бр. С–435/12, одлука од 10. априла 2014, § 35–41.

27 ЗАСП, чл. 30, ст. 1.

медија (као што је интернет), а први пут је прописано Уговором о ауторском праву и Уговором о интерпретацијама и фонограмима Светске организације за интелектуалну својину, усвојеним на дипломатској конференцији у Женеви 1996. године.²⁸

Одашиљање заштићених садржаја путем платформи за директну размену како би их други корисници тих платформи могли преузети потпада под интерактивно чињење предмета заштите доступним јавности,²⁹ поред тога што истовремено представља и радњу умножавања предмета заштите (о чему је напред било речи). Корисници платформи за директну размену садржаја који одашиљу садржај смештен у меморијама својих рачунара чине доступним тај садржај неодређеном броју других корисника тих платформи за преузимање путем интернета, као интерактивног медија. Упрошћено гледано, одашиљање садржаја се од класичног постављања на интернет (које такође потпада под анализирано искључиво овлашћење носиоца права) разликује по томе што не долази до постављања садржаја на централни – наменски сервер одакле га други корисници интернета могу предузети. Уместо тога, путем платформи за директну размену садржаја омогућава се корисницима платформи да преузму садржај који се одашиље директно из меморије рачунара неког од корисника платформе. Садржај меморије рачунара корисника платформе се чини доступним другима путем интернета. Крајњи резултат је суштински исти у оба случаја, другим корисницима интернета се неки садржај чини доступним за преузимање. У зависности од врсте платформи за директну размену садржаја, неке претпостављају да сви њихови корисници одашиљу садржај на интернет, као што је то најчешће случај са бит-торент платформама, док код других то није правило.

Бит-торент платформе и овде захтевају посебне напомене. Прво, када се ради о одашиљању на интернет путем бит-торент платформи, као радњи интерактивног чињења предмета заштите доступним јавности, због размене датотека са предметима заштите у неупотребљивим деловима, исто као код умножавања, може бити спорно да ли корисник платформе интерактивно чини дело доступним јавности од тренутка када почне да одашиље на мрежу први преузети део одређене датотеке или тек када преузме целу ту датотеку и почне да одашиље све њене делове? Ако пођемо од тога да је основни услов за постојање радње интерактивног чињења предмета заштите доступним јавности да је тај пред-

28 По угледу на одредбе тих међународних уговора, чак и пре њихове ратификације, наш законодавац је први пут увео то овлашћење у Закону о ауторском и сродним правима из 1998. године, иако је Савезна Република Југославија потврдила уговоре Светске организације за интелектуалну својину тек 2002. године. Вид. Закон о ауторском и сродним правима, *Сл. лист ЦРЈ*, бр. 24/98, чл. 27; Закон о потврђивању WIPO Уговора о ауторском праву – УАП, *Сл. лист ЦРЈ Међународни уговори*, бр. 13/2002, чл. 8; Закон о потврђивању WIPO Уговора о интерпретацијама и фонограмима – УИФ, *Сл. лист ЦРЈ-Међународни уговори*, бр. 13/2002, чл. 10 и 14.

29 С. М. Марковић, Д. В. Поповић, 69–70.

мет заштите стварно учињен доступним јавности, чини се да радњу предметног овлашћења могу извршити само они корисници платформе који у меморијама својих рачунара имају целу датотеку и одашиљу све њене делове, јер остали размењују само неупотребљиве делове.³⁰ Међутим, ни другачија тумачења нису без основа, посебно имајући у виду активну и непосредну улогу свих корисника у одашиљању независно од тога да ли су преузели целу датотеку или нису, као и устаљену праксу да се обим искључивог овлашћења на интерактивно чињење дела доступним јавности тумачи екстензивно и да се гледа крајњи циљ неког понашања. Упоредноправна теорија и пракса нису заузеле уједначен и јасан став поводом тог питања.³¹ Друго, постоје и гледишта да се екстензивним тумачењем може доћи до закључка да само постављање дот-торент датотеке на интернет представља радњу интерактивног чињења доступним јавности предмета заштите садржаног у датотеци на коју се конкретна дот-торент датотека односи. Такав закључак произлази из чињенице да корисник постављајући дот-торент датотеку на интернет омогућава приступ датотеци са предметом заштите која се налази у меморији његовог рачунара свакоме ко преузме предметну ту дот-торент датотеку са интернета. Тако може се направити паралела између ове радње и директног постављања датотеке са предметом заштите на интернет која несумњиво представља радњу интерактивног чињења предмета заштите доступним јавности.³²

На крају треба истаћи да не постоји ограничење искључивог овлашћења на интерактивно чињење предмета заштите доступним јавности на које се може позвати корисник онлајн платформе за директну размену садржаја. Стога, ако корисник платформе неовлашћено одашиље предмете заштите путем онлајн платформи за директну размену садржаја постојаће повреда права.

3.3. Неовлашћено стављање у промет примерака предмета заштите

Овлашћење на стављање примерака предмета заштите у промет је искључиво право да се другоме забрани или дозволи стављање у промет оригинала или умножених примерака ауторског дела или предмета сродних права продајом или другим начином преноса својине.³³ То

30 Пресуда LG Frankenthal; C. Solmecke, J. Bärenfänger, 567, 570.

31 Детаљније о том питању вид. Sandra V. I. Schmitz, *The Struggle in Online Copyright Enforcement*, Nomos – Hart Publishing, Baden Baden 2015, 209–213; Bob Rietjens, „Give and Ye Shall Receive! The Copyright Implications of Bit-torrent”, *SCRIPTed* 2(3)/2005, 334–335, <https://script-ed.org/wp-content/uploads/2016/07/2-3-Rietjens.pdf>, 14. децембар 2019.

32 G. Dimita, 467–469; S. V. I. Schmitz, 213.

33 ЗАСП, чл. 21. Искључиво овлашћење на стављање примерака предмета заштите у промет није признато као минимално право Бернском конвенцијом, а у правима неких страних држава не постоји ни као посебно искључиво овлашћење, него

овлашћење примењује се по правилу само на примерке предмета заштите материјализоване у телесном облику,³⁴ јер подразумева пренос својине на примерку, тако да гледано на први поглед оно није релевантно за нашу ситуацију.

Међутим, не може се у потпуности искључити могућност да се одашиљање датотеке са предметом заштите на интернет под одређеним условима квалификује као радња стављања у промет примерака предмета заштите. Наиме, у последње време присутне су тенденције да се опсег искључивог овлашћења на стављање у промет прошири и на примерке предмета заштите у дигиталном облику.

У том смислу потребно је указати на одлуку Суда правде ЕУ у предмету *UseSoft*. Суд правде Европске уније је у том предмету заузео став да се примерци рачунарских програма у дигиталном облику (као примерци ауторских дела) могу ставити у промет продајом. Мада, не чини се вероватним да би до истог става Суд правде Европске уније дошао када су у питању дигитални записи других ауторских дела. Предмет *UseSoft* се односио на тумачење одредаба Директиве о рачунарским програмима, а та Директива је *lex specialis* у односу на Директиву о информационом друштву којом се уређују одређена општа питања ауторског и сродних права. Суд правде Европске уније и сам то констатује у образложењу одлуке.³⁵ На основу предоченог, није без основа ако неко тврди да одашиљање датотеке са рачунарским програмом путем платформе за директну размену садржаја представља радњу стављања у промет ауторског дела.

Интересантан је за поменути и поступак *HKSAR* против *Chan Nai Ming* који се водио пред судом у Хонг Конгу. *Chan Nai Ming* је у конкретном случају неовлашћено одашиљао три филма путем бит-торент платформе. Против њега је због тога покренут кривични поступак у коме је суд утврдио да неовлашћено одашиљање ауторског дела на интернет коришћењем бит-торент платформе представља повреду искључивог овлашћења на стављање у промет примерка ауторског дела. Суд је заузео став да се електронски записи ауторских дела могу стављати у промет путем интернета, као и да је у конкретном случају испуњен и услов промене државине на примерку ауторског дела пошто је окривљени имао државину на свим умноженим деловима електронског записа пре одашиљања. Таквој аргументацији допринела је и чињеница да Хонг Конг није чланица Уговора о ауторском праву Светске организације за интелектуалну својину (чије стандардно тумачење везује овлашћење

је обухваћено проширењем искључивог овлашћења на умножавање. Први пут на међународном нивоу ово искључиво овлашћење је прописано УАП и УИФ. Р. Goldstein, В. Hugenholtz, 303–305.

34 Вид. Р. Goldstein, В. Hugenholtz, 305.

35 Директива 2009/24/ЕЗ Европског парламента и Савета од 23. априла 2009. године о правној заштити рачунарских програма, *Службени лист ЕУ*, бр. L 111/16, 5. мај 2009 и Суд правде Европске уније, *UseSoft v. Oracle International Corp*, бр. предмета С-128/11, одлука од 3. јула 2012, § 54–72.

на стављање примерака дела у промет за телесне примерке ауторских дела). *Chan Nai Ming* је оглашен кривим за покушај стављања у промет примерака ауторских дела и осуђен је на казну затвора од три месеца.³⁶

Напоследку, треба истаћи, независно од тога коју радњу повреде права корисници изврше, да је откривање учињених повреда права и њихових учинилаца доста компликовано, с обзиром на масовност коришћења платформи за директну размену садржаја и анонимност комуникације у онлајн окружењу.

4. ПОВРЕДА АУТОРСКОГ И СРОДНИХ ПРАВА ОД СТРАНЕ ПОСРЕДНИКА КОЈИ ОМОГУЂАВАЈУ РАД ОНЛАЈН ПЛАТФОРМИ ЗА ДИРЕКТНУ РАЗМЕНУ САДРЖАЈА

Функционисање комуникације на интернету, па и рад онлајн платформи за директну размену садржаја, подразумева постојање посредника. Посредници омогућавају прво повезивање корисника који желе да размењују садржаје путем онлајн платформи за директну размену, а потом и саму размену садржаја. Као посредници у онлајн размени путем платформи за директну размену садржаја најчешће се означавају: оператори веб-сајтова који омогућавају повезивање корисника (на пример веб-сајтови за хостинг, индексирање, претраживање и хиперлинкинг дот-торент датотека), лица која обезбеђују рачунарске програме, тзв. клијенте који омогућавају рад платформи (као што је бит-торент клијент), наменски сервери који олакшавају повезивање корисника платформи и/или размену (на пример трекер код бит-торент платформи), али и интернет оператори. Јасно је да сви назначени посредници не доприносе размени садржаја путем платформи за директну размену на исти начин, стога се и њихова улога у потенцијалној повреди права разликује.

Улога посредника у повреди права учињеној путем платформи за директну размену садржаја није увек сасвим јасна, нити увек постоји консензус у пракси и науци о том питању. Најшире гледано, овде можемо разликовати две групе случајева. Прва група обухвата случајеве у којима је посредник, пружајући услуге корисницима платформи, сам учинио или чини неку радњу која представља повреду права. Друга група се односи на ситуације у којима посредник сноси одговорност за повреде права које чине корисници платформи користећи услуге које им он пружа.³⁷ У ок-

36 Врховни апелациони суд посебне административне области Хонг Конга, *HKSAR v. Chan Nai Ming*, бр. предмета 3 од 2007 (кривични), 18. мај 2007, <https://www.hklii.hk/eng/hk/cases/hkcfa/2007/36.html> (15.12.2019).

37 Вид. Christina Angelopoulos, „Beyond the Safe Harbours: Harmonising Substantive Intermediary Liability for Copyright Infringement in Europe”, *Intellectual Property Quarterly* 3/2013, 253–274; Душан В. Поповић, Марко Јовановић, *Право инјерне-*

виру овог поглавља, због обима рада биће анализирана само прва група случајева, будући да је предмет рада анализа радње повреде права. При томе, анализа ће се ограничити само на операторе веб-сајтова који омогућавају повезивање корисника као кључне посреднике.³⁸

Онлајн платформе за директну размену садржаја се често ослањају на веб-сајтове преко којих се корисници тих платформи повезују. Путем тих сајтова се превазилази проблем међусобног проналажења корисника. Један од првих таквих веб-сајтова био је *Napster* на коме се налазила база података са подацима о корисницима платформе и садржајима на њиховим рачунарима, као и претраживач те базе. Свакако најпознатији веб-сајт те врсте јесте *The Pirate Bay* на коме се налази каталог дот-торент датотека са претраживачем. Ти веб-сајтови су у великој мери и заслужни за експанзију онлајн платформи за директну размену садржаја, а од самог почетка су стално на мети тужби због повреда права. Разлог за то је што носиоци права имају више интереса да спрече рад таквих сајтова, јер тиме онемогућавају даље чињење повреда од стране корисника платформе, него да остварују заштиту у односу на сваког појединачног корисника платформе (нарочито рачунајући проблеме са откривањем и доказивањем масовних повреда у онлајн окружењу). Судске поступке против посматраних веб-сајтова интернет заједница увек прати са великом пажњом и они неретко утичу на даљи развој онлајн платформи за директну размену садржаја. Овде ће бити приказана три судска поступка вођена пред страним судовима која су од нарочитог значаја за питање улоге посматраних веб-сајтова у повреди ауторског и сродних права генерално, па и из угла права Србије, и то: поступак вођен против оператора онлајн платформе *Napster* у САД, поступак против опера-

ша – одабране *ша*ме, Правни факултет Универзитета у Београду, Београд 2017, 107–112; Сања Радовановић, „Грађанскоправна одговорност интернет посредника за повреду ауторског права – упоредноправни аспект”, *Интелектуална својина и Инјернеј*, Називи инјернеј домена, аујорска дела, жијом зашијићене ознаке (ур. Д. Поповић), Правни факултет Универзитета у Београду, Београд 2015, 83–112.

38 Други посредници нису били предмет толиких контроверзи као власници веб-сајтова који омогућавају повезивање корисника. Тако, општеприхваћен је став да лица која обезбеђују рачунарске програме клијенте остају начелно ван домета ауторскоправне и сродноправне заштите због своје неутралности. С друге стране, улога наменских сервера, попут трекера, у повреди права је спорна у пракси, а и у теорији, јер ти сервери углавном нити одашиљу, нити преузимају датотеке са предметима заштите, него само размењују ИП адресе корисника и податке потребне за размену датотека. Не постоји ни значајнија упоредна судска пракса о потенцијалној одговорности тих наменских сервера. Sean P. Morris, „Pirates of the Internet, At Intellectual Property’s End With Torrent and Challenges for Choice of Law”, *International Journal of Law and Information Technology* 3/2008, 296 (вид. пример спора против трекера пред исландским судом у коме је суд утврдио недостатак доказа). Напоследку, интернет оператори се најчешће не могу овде позвати на одговорност пошто су услуге приступа интернету и онлајн преноса података, које они пружају само техничке и пасивне. Вид. Врховни суд Аустралије, *Roadshow Films Pty Ltd v ii-Net Limited* [2012] HCA 16, предмет бр. S288/2011, 20. април 2012, <http://www8.austlii.edu.au/cgi-bin/viewdoc/au/cases/cth/HCA/2012/16.html> (15.12.2019).

тора веб-сајта *The Pirate Bay* у Шведској и предмет *Stichting Brein v Ziggo BV, XS4ALL Internet BV* пред Судом правде ЕУ.

4.1. Посиуиак иројив ојерајора онлајн илајформе *Napster*

Платформа *Napster* је почела са радом у јуну 1999. године и је била прва популарнија онлајн платформа за директну размену садржаја путем које су корисници могли међусобно да размењују аудио записе у .MP3 формату. Сама платформа је била врло једноставна за коришћење. Корисник, који је имао инсталиран рачунарски програм *Napster*, би приступао *Napster* веб-сајту на коме се налазила база са подацима о доступним аудио записима и претраживач те пазе. Уношењем имена извођача или назива песме у претраживач, корисник би добио листу свих аудио записа доступних за преузимање и требало је само да кликне мишем на жељени запис како би отпочео преузимање. Размена аудио записа се одвијала искључиво између корисника, који су у том тренутку били онлајн, тако да аудио записи никад нису били смештени на серверу *Napster*-а (већ на рачунарима корисника). Због своје једноставности и популарности садржаја који су се на њој размењивали, *Napster* платформа је у првој години рада имала већ око тридесет милиона корисника.³⁹

Проблем је ипак био што су корисници ту платформу понајвише користили за неовлашћену размену заштићених садржаја. Због тога су само неколико месеци после пуштања платформе у рад чланови удружења *Recording Industry Association of America* поднели тужбу против стар-ап компаније, оператора платформе *Napster*, због учествовања у повреди ауторског права омогућавањем другим лицима да умножавају и стављају у промет заштићена ауторска дела и нелојалне конкуренције. Оператор *Napster*-а је у своју одбрану истицао да је онлајн размена ауторских дела између корисника платформе у складу са концептом „поштене” употребе (енгл. *fair use*) ауторског дела, те да не може представљати повреду. Додатно, тврдио је да у конкретном случају нема повреде ауторског права, с обзиром да је основна функција *Napster* платформе законита размена садржаја на интернету. Суд ниједне инстанце није прихватио те аргументе. Како је на *Napster*-овом серверу одржавана база са подацима о свим корисницима и аудио записима доступним за размену, судови су оценили да је оператор био упознат са неовлашћеном разменом ауторских дела између његових корисника. Уз то оператор је остварио и имовинску корист издавањем огласног простора на *Napster* веб-сајту. Узимајући све то у обзир, утврђено је да постоји одговорност оператора *Napster*-а за повреду ауторског права, јер је свесно омогућавао извршење радњи непосредне повреде од стране својих корисника (енгл. *contributory infringement*), те иако је имао могућност надзора, пропустио је да спречи повреду прва, а при томе је имало и економску корист од рада платформе (енгл. *vicarious infringement*).⁴⁰ Такав исход поступка на

39 F. Oberholzer-Gee, K. Strumpf, 24–25.

40 Апелациони суд САД за девети округ, *A&M Records, Inc. v. Napster Inc.*, 239 F.3d 1004 (9th Cir. 2001), 12. фебруар 2001, <https://web.archive.org/web/20080409010037/>

крају је резултовао престанком рада *Napster* платформе. Ипак, гашење те платформе није зауставило експанзију нове технологије за директну размену садржаја између корисника интернета. Пре се може рећи да је усмерило њен даљи развој. Поучене искуством *Napster*-а, који је био централизована P2P платформа, а у циљу избегавања одговорности за повреду права, касније платформе су биле децентрализоване и није било тако лако утврдити одговорност њихових оператора за повреду права.⁴¹

Посматрано из данашње перспективе, спор против *Napster* платформе није од великог значаја за теорију и праксу ауторског права, али је његов историјски значај неспоран. Он нам показује како ауторско право и генерално права интелектуалне својине могу значајно да утичу на развој технологије, како позитивно, тако и негативно.

4.2. Последица иројив ојерајора веб-сајта *The Pirate Bay*

The Pirate Bay јесте шведски веб-сајт основан 2003. године на коме је смештен каталог дот-торент датотека са претраживачем и један од најпопуларнијих веб-сајтова на свету. Своју популарност дугује како ефикасном претраживачу дот-торент датотека, тако и конфронтирајућем ставу према носиоцима ауторског и сродних права. Устаљена пракса оператора претраживача била је да на веб-сајту објављују све притужбе упућене од носилаца ауторског и сродних права и при томе их исмевају. На пример, уз објаву опомене пред утужење пред судом у Уједињеном Краљевству упућену од стране компаније *Sega*, а у вези повреду жига за игрицу *Football Manager*, један од оператора веб-сајта је написао да би било боље да га туже у Јапану, јер је одувек желео да посети Токио. На покушаје Међународног олимпијског комитета, да уз помоћ шведске Владе, спречи размену видео записа са Олимпијских игара у Пекингу помоћу овог веб-сајта власници не само да нису уклонили дот-торент датотеке, које су садржале податке о предметним видео записима, него су и привремено променили име интернет странице у *Beijing Bay*. Исмевање носилаца субјективног ауторског и сродних права је често било врло експлицитно и увредљиво.⁴²

Разлика *The Pirate Bay* веб-сајта у односу на *Napster* сајт је била у томе што се на њему није налазила централизована база података о корисницима платформе и садржајима која се преузимају, него само каталог и претраживач дот-торент датотека. Како дот-торент датоте-

<http://bulk.resource.org/courts.gov/c/F3/239/239.F3d.1004.00-16403.00-16401.html> (15.12.2019). Вид. Mark A. Lemley, R. Anthony Reese „Reducing Digital Copyright Infringement without Restricting Innovation”, *Stanford Law Review* 56/2004, 1355-1359.

41 F. Oberholzer-Gee, K. Strumpf, 19-55 (рад садржи ауторскоправну анализу развоја платформи за директну размену садржаја током 2000-их).

42 Michal Czerniawski, „Responsibility of BitTorrent Search Engines for Copyright Infringements”, 2009, 4-8, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1540913 (15.12.2019).

ке креирају сами корисници платформи, а при томе оне садрже само метаподатке, није било сасвим јасно да ли одржавање тог сајта уопште представља радњу повреде права или не. Независно од тога, узимајући у обзир популарност веб-сајта *The Pirate Bay*, било је само питање времена када ће носиоци права покренути поступак против његових оператора. То се догодило у јануару 2008. године када је пред Окружним судом у Стокхолму покренут кривични поступак против тројице оснивача и једног инвеститора веб-сајта *The Pirate Bay* због учествовања у повреди ауторског права. У том поступку прво првостепени, а потом и судови виших инстанци су пресудили да су оснивачи и инвеститор веб-сајта *The Pirate Bay* криви као саучесници за помагање и подстрекавање неовлашћеног умножавања и интерактивног чињења доступним јавности ауторских дела и заштићених фонограма.⁴³ Судови су утврдили да је неспорно да су корисници *The Pirate Bay* чинили радње повреде ауторског права (умножавање и интерактивно чињење доступним јавности), а да су се окривљени оглушили да предузму било какве мере у циљу спречавања таквих повреда, на шта су били обавезни као пружаоци услуга информационог друштва. Приликом утврђивања одговорности судови су се водили тиме да су окривљени остварили финансијску корист од рекламирања на веб-сајту. Тврдњама окривљених да нису имали контролу над садржајем који се размењивао, као и да нису били свесни да се, коришћењем њихових услуга, неовлашћено размењују ауторска дела и предмети сродних права судови нису поклонили пажњу. На основу исказа окривљених датих пред судом, објављивања писама носилаца права и исмевања истих на веб сајту, те упозорења корисницима на веб-сајту да ће *The Pirate Bay* уклонити све дот-торент датотеке чији називи не одговарају њиховој садржини, судови су утврдили баш супротно – да су окривљени били свесни да се њихове услуге користе за неовлашћену размену предмета ауторскоправне и сродноправне заштите, а да при томе нису ништа предузели како би спречили повреду права. Управо због тога (чињенице да су окривљени имали стварно сазнање о повредама права, а да нису одмах по том сазнању уклонили спорне дот-торент датотеке), судови нису прихватили тврдње окривљених да је њихова одговорност, као пружалаца хостинг услуга, искључена у складу са Директивом о електронској трговини.⁴⁴

43 Вид. Stefan Larsson, „Metaphors, law and digital phenomena: the Swedish pirate bay court case”, *International Journal of Law and Information Technology* 4/2013, 358–364.

44 Окружни суд у Стокхолму, *The International Public Prosecution Office in Stockholm and et. al. v. Gottfrid Svartholm, Fredrik Nei, Peter Sunde and Carl Lundström*, бр. предмета В 13301-06, 17. април 2009. Незваничан превод пресуде на енглески језик је био доступан на адреси: <http://www.ifpi.org/content/library/pirate-bay-verdict-english-translation.pdf> (24.2.2016). Додатно вид. Директива 2000/31/ЕЗ Европског парламента и Савета од 8. јуна 2000. године о одређеним правним аспектима услуга информационог друштва, а нарочито електронске трговине, на унутрашњем тржишту – Директива о електронској трговини, *Службени лист ЕЗ*, бр. L 178, 17. јул 2000, чл. 14 (искључење одговорности пружалаца хостинг услуга), као и Д. Поповић, 794–795.

После свега, чини се да се може рећи да приказани судски поступак није испунио очекивања носилаца права. Његове последице на рад веб-сајта *The Pirate Bay* нису биле велике, он и данас у великој мери несметано функционише, користећи техничке мере и измештање сервера за избегавање разних блокада. Ни гледано из угла ауторскоправне и сродноправне теорије и праксе предметни судски поступак није од посебног значаја. Донекле су дате смернице за поступање у будућим поступцима против власника сличних веб-сајтова. Поступак је само потврдио тада преовлађујуће становиште да оператори веб-сајта *The Pirate Bay* (и њему сличних) само посредно учествују у повреди коју чине корисници платформи (шведски судови су оквалификовали да се ту ради о саучесништву – помагању и подстрекавању у повреди, с обзиром да се водио кривични поступак). С друге стране, предметни поступак је био медијски пропраћен и изазвао је велико интересовање интернет заједнице. Носиоци ауторског права и сродних права су често представљани у негативном светлу. Као резултат свега тога, чини се да је дошло до продубљивања отпора према ауторскоправној и сродноправној заштити који је и раније постојао код појединих припадника интернет заједнице. Поред тога, како је веб-сајт *The Pirate Bay* наставио да постоји створена је и слика немоћи носилаца ауторског и сродних права да заштите своја права на интернету.

4.3. *Прегмеџ Stichting Brein v Ziggo BV, XS4ALL Internet BV*

Предметни поступак се водио између холандске фондације *Stichting Brein* која окупља носиоце ауторског права у индустрији забаве и два интернет оператора *Ziggo BV* и *XS4ALL Internet BV*. Разлог за покретање поступка било је то што је знатан број корисника услуга та два интернет оператора користио интернет приступ ради учествовања у неовлашћеној размени заштићених садржаја путем бит-торент платформи, преузимајући дот-торент датотеке са веб-сајта *The Pirate Bay*. Због тога је 2010. године фондација *Stichting Brein* покренула судски поступак против тих интернет оператора. У судском поступку је захтевано да интернет оператори предузму мере ради блокирања приступа интернет доменима и ИП адресама веб-сајта *The Pirate Bay*, како би онемогућили своје кориснике да чине даље повреде ауторског права носилаца права, чије интересе штити фондација *Stichting Brein*. Првостепени суд је усвојио захтеве фондације *Stichting Brein* и наредио је блокаду, али је другостепени суд поништио првостепену одлуку. Другостепени суд је тврдио да је мера блокаде неефикасна и несразмерна, а позивао се на емпиријско истраживање које је показало да се учесталост повреда ауторског права путем тих платформи није смањила од увођења блокаде после првостепене одлуке. Такође, другостепени суд је оценио да није прихватљиво то што фондација *Stichting Brein* није предузимала никакве мере против других сличних веб-сајтова. Предмет је тако дошао пред Врховни суд Холандије који се обратио Суду правде Европске уније са

два претходна питања. Прво питање је било да ли оператор интернет странице врши јавно саопштавање, у смислу чл. 3, ст. 1 Директиве о информационом друштву,⁴⁵ када интернет страница не садржи заштићена дела, али постоји систем помоћу кога се за корисника индексирају и категоризују метаподаци о заштићеним делима која се налазе на рачунарима корисника, помоћу којих корисник може пронаћи, поставити или преузети заштићена дела? Друго, ако је одговор на прво питање одричан, пружају ли чл. 8, ст. 3 Директиве о информационом друштву и чл. 11 Директиве о спровођењу права интелектуалне својине⁴⁶ основ за налог против посредника, који на начин описан у првом питању трећим лицима олакшава противправне радње?⁴⁷ Суд правде Европске уније је, у својој одлуци од јуна 2017. године, екстензивно тумачећи опсег овлашћења на интерактивно чињење дела доступним јавности на потврдан начин одговорио на прво питање, те на друго није ни одговарао.

Суд правде Европске уније је стао на становиште да радње оператора веб-сајта *The Pirate Bay* (чињење доступним и одржавање/управљање веб-сајтом) представљају јавно саопштавање ауторских дела у смислу чл. 3, ст. 1 Директиве о информационом друштву, односно интерактивно чињење дела доступним јавности. Такво становиште суд је засновао полазећи од своје стандардне формуле за утврђивање постојања радње јавног саопштавања. Према тој формули до радње јавног саопштавања ће доћи ако су задовољена два критеријума: 1) постојање „радње саопштавања” и 2) постојање „јавности”. Оба та елемента морају кумулативно бити испуњена да би нека радња представљала јавно саопштавање. Приликом оцене испуњености првог критеријума суд је пошао од тога да је неспорно да су заштићена ауторска дела посредством платформе *The Pirate Bay* учињена доступним корисницима те платформе на начин који им омогућава да приступе делима са места и у време које они сами одаберу. Тако, пошто је постојање „радње саопштавања” неспорно, суд је пред себе само ставио задатак да одговори на питање: које лице чини „радњу саопштавања”, да ли корисници или оператори веб-сајта *The Pirate Bay*? Одговарајући на постављено питање, суд је констатовао да су корисници платформе ти који у конкретном случају постављају заштићена ауторска дела на интернет, а не оператори веб-сајта *The Pirate Bay*. Ипак, суд је заузео став да оператори веб-платформе *The*

45 Овај члан је сличан чл. 30 ЗАСП који прописује искључиво овлашћење на интерактивно чињење дела доступним јавности. Вид. Директива о информационом друштву, чл. 3, ст. 1.

46 Одредба чл. 8, ст. 3 Директиве о информационом друштву и чл. 11 Директиве о спровођењу права интелектуалне својине односе се на обезбеђивање могућности да се захтева издавање судског налога посреднику чије услуге користе трећа лица за повреду ауторског права којим се тражи забрана даљег вршења повреде. Вид. Директива о информационом друштву, чл. 8, ст. 3 и Директиве 2004/48/ЕЗ Европског парламента и Савета од 29. априла 2004. године о спровођењу права интелектуалне својине, *Сл. Лист* ЕЗ, бр. L 157, 2. јун 2004, чл. 11.

47 Суд правде Европске уније, *Stichting Brein v. Ziggo BV, XS4ALL Internet BV*, предмет бр. С-610/15, одлука од 14. јуна 2017. (даље у фусногама: предмет *Stichting Brein*), § 8–17.

Pirate Bay имају незаобилазну улогу у чињењу дела доступним на овај начин, те да њихове радње представљају „радњу саопштавања”. У том контексту, суд је навео да оператори платформе индексирају дот-торент датотеке, како би ауторска дела на која упућују те датотеке била лакше лоцирана и размењивана. Осим тога, *The Pirate Bay* уз претраживач дот-торент датотека, нуди и њихову категоризују према врстама ауторских дела, жанру и популарности. Такође, оператори бришу неактивне дот-торент датотеке и оне са грешком, те донекле филтрирају садржај. Када оператори не би чинили доступним и управљали веб-платформама типа *The Pirate Bay*, корисници не би могли размењивати наведена дела међусобно путем предметне P2P технологије или би им барем тај тип размене на интернету било отежан. Суд је таквоће овде утврдио и испуњеност другог критеријума – постојања „јавности”. Јавност постоји када се дела саопштавају неодређеном броју адресата дела, који по правилу подразумева већи круг лица (овде је у питању био милионски број корисника платформе). С тим да се овде додатно ради о саопштавању „новој јавности” – саопштавању неодређеном кругу лица које носилац права није имао „у виду” приликом првог саопштавања предмета заштите. Надаље, суд је утврдио да су оператори веб-сајта *The Pirate Bay* у сваком случају били упознати да тај веб-сајт омогућава неовлашћену размену заштићених дела (што се поготово види из форума и блогова на самом веб-сајту). Поврх свега, суд је констатовао и да чињеница да оператори веб-сајта *The Pirate Bay* остварују приход од самог веб-сајта није правно неважна.⁴⁸

Заузимањем приказаног становишта Суд правде Европске уније је одступио од раније судске праксе и увреженог става да оператори веб-сајта *The Pirate Bay* само посредно учествују у повреди ауторског и сродних права коју чине корисници бит-торент платформе.⁴⁹ Нејасно је колико је оправдано у тој мери екстензивно тумачити опсег овлашћења на интерактивно чињење дела доступним јавности и опсег круга радњи повреде права уопште? Аргументација Суда правде Европске уније се суштински не разликује од аргументације изнете у приказаном кривичном поступку против оснивача веб-сајта *The Pirate Bay* у Шведској, а опет крајњи закључак је потпуно другачији. Предметна пресуда је за сада у јавности приказана као коначна победа носилаца права над веб-сајтом *The Pirate Bay*. Ипак, остаје нам још да видимо, да ли је таква коренита промена погледа на улогу веб-сајта *The Pirate Bay* у повреди ауторског права (након четрнаест година његовог постојања) била не-

48 *Stichting Brein*, § 29, 35–49. Д. В. Поповић, М. Јовановић, 99–100. За додатну анализу вид. Eleonora Rosati, „The CJEU Pirate Bay Judgment and Its Impact on the Liability of Online Platforms”, 2017, 1–23, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3006591 (16.12.2019).

49 Треба напоменути да је и раније у судској пракси било таквих тумачења, али да она нису била учестала, нити су имала правну „тежину” као став Суда правде Европске уније. Вид. G. Dimita, 470–471. (предмет *Twentieth Century Fox Film Corp and Others v. Newzbin Ltd*).

опходна и какве ће последице те одлуке бити на опстанак и развој тог веб-сајта, а и бит-торент платформи генерално?

5. ЗАКЉУЧАК

Популаризација неовлашћене размене ауторских дела и предмета сродних права путем онлајн платформи за директну размену садржаја наметнула је многа питања везана за заштиту ауторског и сродних права. Овде је анализирано једно такво питање: питање одређивања опсега потенцијалних радњи повреде ауторског и сродних права до којих може доћи код коришћења онлајн платформи за директну размену садржаја.

Анализа је показала да радњу повреде права код коришћења предметних платформи могу учинити како сами корисници платформи, тако и посредници који омогућавају функционисање платформи. Корисници платформе најчешће чине повреду права када путем платформи за директну размену садржаја неовлашћено преузимају са интернета и/или одашиљу на интернет заштићени садржај. Потоње, будући да преузимање заштићеног садржаја са интернета представља радњу умножавања тог садржаја коју искључиво може да чини носилац права. Исто тако, и радња одашиљања заштићеног садржаја на интернет је по правилу обухваћена искључивим овлашћењима носиоца прва и то: овлашћењем на умножавање садржаја, те овлашћењем на интерактивно чињење садржаја доступним јавности. У неким изузетним ситуацијама није искључено да одашиљање садржаја на интернет (посебно рачунарских програма) буде оквалификовано као радња стављања у промет, која опет потпада под искључиво овлашћење носиоца права.

За разлику од корисника платформи за директну размену садржаја, за које је постојала начелна сагласност у теорији и пракси да чине повреду права, само није било јасно које тачно њихове радње представљају такву повреду права (ни данас не постоји потпун консензус о томе, као што је показано), питање улоге посредника у повреди учињеној помоћу предметних платформи је доста контроверзније. Посебно је спорна улога оператора веб-сајтова који омогућавају повезивање корисника платформи. Ти веб-сајтови су од почетка били на мети тужби због повреда ауторског и сродних права, с обзиром на кључну улогу коју имају у размени. У раду су приказани поступци против два таква веб-сајта *Napster*-а, као првог, и *The Pirate Bay*-а, као најпопуларнијег. Исходи тих поступака су различити. *Napster* онлајн платформа је убрзо угашена након окончања поступка који се водио против ње. Разлог за то што је *Napster* платформа била централизована (на централном серверу су се налазили подаци о корисницима и о садржајима доступним за преузимање) па је било лако утврдити њену одговорност за посредно учествовање у повреди. С друге стране, веб-сајт *The Pirate Bay* и данас постоји. За разлику од *Napster* веб-сајта, на овом сајту смештен је само

каталог дот-торент датотека са претраживачем, нема заштићених садржаја, нити има систематизованих података о корисницима платформе. Због тога је дуго у теорији и пракси преовладавао став да оператори веб-сајта *The Pirate Bay* само посредно учествују у повреди права коју чине корисници бит-торент платформи. Тако су 2009. године оснивачи тог веб-сајта осуђени за саучесништво (помагање и подстрекавање) у повреди ауторског права. Међутим, 2017. године пресудом Суда правде Европске уније у предмету *Stichting Brein v Ziggo BV, XS4ALL Internet BV* направљен је преокрет у поимању улоге веб-сајта *The Pirate Bay* у повреди ауторског права која се чини путем бит-торент платформи. Суд правде Европске уније је стао на становиште да радње оператора веб-сајта *The Pirate Bay* представљају саме по себи интерактивно чињење дела доступним јавности, независно од повреда које помоћу њих врше корисници бит-торент платформи. Упркос свим судским поступцима који се воде против оператора веб-сајта *The Pirate Bay*, тај сајт наставља да постоји и да колико, толико нормално функционише. За сада, не изгледа да ће се то променити у догледној будућности.

На крају треба напоменути, да је свеопшти утисак да се репресивни приступ носилаца права у борби против неовлашћене размене заштићених садржаја путем онлајн платформи за директну размену садржаја, посебно бит-торент платформи, није показао као довољно успешан. Неовлашћена размена путем тих платформи се наставља, а расте неповерење према ауторском праву и сродним правима у интернет заједници (због екстензивног тумачења опсега радњи повреда). Стога, можда би требало променити приступ и окренути се проналажењу и популаризацији једнако ефикасних технологија, али за закониту дисеминацију предмета заштите, путем којих би носиоци права могли да остваре одређену мању накнаду, а корисници интернета приступ заштићеним садржајима без ризика од санкција. Тренутно смо сведоци експанзије легалних онлајн платформи као што су *Netflix*, *Spotify* и сличне које узимају део корисника бит-торент платформи.

О аутору

Новак Вујичић је рођен 1989. године. Основне академске студије завршио је на Правном факултету Универзитета у Београду. Мастер студије права интелектуалне својине на Правном факултету Универзитета у Београду похађао је у генерацији 2012/2013. год. Након завршетка мастер студија радио је најпре као адвокат. Од 2017. године запослен је на Правном факултету Универзитета у Београду, где је тренутно ангажован у звању асистента за предмет Право интелектуалне својине.